

З. М. Р. а

ОБСЪЖДАМЕ ПРОЕКТОДИРЕКТИВИТЕ НА ДЕСЕТИЯ КОНГРЕС НА БКП

Горите, резерватите и нашата отговорност

В пресектодирективите за Десетия конгрес на партията е поставен въпросът през петилетката да бъдат създадени не по-малко от 2,5 млн дка нови гори, като главното направление бъде засаждането на бързорастящи видове. Поставя се и въпросът за опазването на чистотата на почвата, водата и въздуха. От това се вижда, че наред с големите задачи, които партията поставя за понататъшния разцвет на нашата икономика, сериозно внимание е обърнато и на природната среда. Косвена връзка с опазването на природната среда има и указанието в мебелната промишленост да се използват широко дървесните плоскости, пластмасите и синтетичните материали. Това е чудесно. Но изниква въпросът правим ли всичко възможно за опазването на горите такива, каквито природата ни ги е дала? Струва ми се, че направеното, колкото и много да е в тази насока, е недостатъчно. Даже малко грижи полагаме за нашите резервати и природни забележителности.

В нашата страна има запазени красиви кътчета с интересна растителност и животински свят. Много от тях са истински паметници на хилядолетната творческа дейност на природата. Някои обаче са станали (къде по-малко, къде повече) жертва на недостатъчна култура. И все пак доста са запазени и досега. Добре познати са скалите при нос Калнакра, Девненските извори, Побитите камъни край Варна, поречието на Ропотома, Златните пясъци на черноморския бряг, Чудните скали при Айтос, Белоградчишките скали, езерото при с. Сребърна, Силистренски окръг, Парангалица в западните склонове на Рила и много други. Природозащитното дело у нас не е изостанало. Будни наши сънародници — учени и общественици, след много трудна разяснителна работа успяха да убедят управляващите кръгове в миналото, че е абсолютно необходимо тези и други интересни обекти да бъдат запазени като резервати, национални паркове или като отделни природни паметници.

Общата им площ сега е около 170 000 дка, или около 0,14 на сто от общата площ на страната. Но за съжаление и у нас се срещат хора, които било за лични облаги, било за удоволствие или за получаване на някакъв временен стопански ефект си позволяват да нанасят непоправими поражения даже на тези обявени за неприкосновени кътове на Родината. Това е било често явление в миналото, но в наши дни то е анахронизъм и срещу него трябва да се води борба. Какво да кажем за разрушенията на Побитите камъни край Варна? Най-големите от тези природни създания бяха разрушени, тъй да се рече, пред очите ни, за да бъдат превърнати във вар. Защо се позволи над много резервати, като езерото край Сребърна, поречието на Ропотома, Златните пясъци, да се изсипят облаги пестициди и да се унищожат фауната? Защо се допусна да се стреля по дивите кози из Рила? Бе направена просека в резервата Парангалица, за да бъде свличан дървен материал...

Директивите са добър повод за размисъл. Искане ми се да си припомним тъжното минало и да се обърнем към бъдещето. И най-вече да видим какво правим за запазването на оцеляването. Но ето че още от пръв поглед виждаме едно ново, подготвящо се посегателство върху един от най-ценните, най-красивите и най-редките природни паметници, и то не само за нашата страна, но и за целия континент. Става дума за съдбата на най-старата гора у нас — за резервата Парангалица в Благоевградски окръг.

Историята на Парангалица е хилядолетна. Тази гориста местност е малка останка от огромните стари лесовете, които някога са покривали нашата страна. Настоящото ѝ положение може да се предаде накратко в няколко реда. Девствена гора, съставена от смърч, мура и бял бор. По високите дялове расте клек, а в долните се среща и бук. Дърветата са възраст от 200 до 300 години са обикновено явление. Някои над 45-метрови гиганти са расли повече от 400 години. Обявена е за

резерват през 1933 г. едва върху 4 квадратни километра. Добре се оросява от левите притоци на малката река Парангалица. Има запазена оригинална флора и фауна. Научна база е на БАН, където се извършват флористични, фаунистични и ценологични проучвания, тъй като тя, макар и малка по размери, е една отлична природна научна лаборатория, в която жизнените условия не са още повлияни от намесата на човека.

Сведенията, които идват до нас обаче, са много тревожни. За щастие тази тревога не е предизвикана от дейността на зложелатели на резервата и природозащитното дело, а от родолюбиви и културни хора, които, смее да вярвам, ще ни разберат. За да се увеличи с още малко вода каскадата „Белмекен—Сестримо“, се предвижда към каптираните води на Източна и Северна Рила да бъдат прибавени и тия от Западна Рила, т. е. и на река Парангалица с притоците ѝ, Рилска река и др. Водите на тези рекички ще бъдат хванати на височина 2000 м, и чрез тунели ще бъдат отведени по хоризонтален път към каскадата. Като замисъл това безспорно е внушително и красиво. За жалост, последните от това ще бъдат лоши. На първо място оросяването на резервата ще бъде прекъснато, а той, както и целият склон на планината до Благоевград, ще бъде пресушен. Природните условия рязко ще се изменят и резерватът в продължение само на няколко години ще загине. Преди да стане това, той ще бъде загрозен от изкопите, които ще пресекат горния му дял, а присъствието на хората, шумът от изкопните машини и взривовете ще прогонят всички по-едри и подвижни животни. Останалите впоследствие ще загинат заедно с последната влаголюбива растителност. При това положение би трябвало сериозно да се помисли дали е разумно и целесъобразно да се жертва един незаменим природен паметник срещу една приобщена от енергия, която

не ще играе решаваща роля в развитието на нашето стопанство. Нуждата от електрическа енергия ще се увеличава постоянно и за нейното добиване неминуемо ще се намерят други, много по-мощни източници. Тогава ще се види, че е бил напразно пожертван резерватът Парангалица.

Въпросът не бива да се решава на чертожната маса или в някой кабинет. Резерватите са народна собственост, и то утвърдена като изобщо неприкосновена при всички обстоятелства. Без съгласието на народа, на неговите ръководители и на широките обществени кръгове съдбата им не бива да се решава.

В нашата страна е създаден Национален съвет за защита на природата. Той е натоварен да следи за състоянието на резерватите и националните паркове в страната. Потърсено ли е неговото мнение? Към БАН е създадена Комисия за защита на природата с академическо ръководство. Поиска ли е нейното мнение, както и мнението на природонаучните институти при БАН, които са пряко заинтересовани за съдбата на Парангалица? Нейната съдба е близка и на редица други ведомства, научни институти и организации, поспециално на Министерството на горите и горската промишленост, на Министерството на земеделието и хранителната промишленост, на Българския туристически съюз, на Българския ловно-рибарски съюз и др. Мнения могат да се вземат и от творческите съюзи, които също са заинтересовани от запазването на природната хубост.

Трябва да се види дали някоя от тези институции, виждайки пораженията, които ще се нанесат, и съзнавайки отговорността, която поемат, ще даде съгласието си да бъде унищожен или силно осакатен един от най-ценните ни резервати. Всеки, който нарежда това да бъде извършено, както и онези, които дадат съгласието си, са едновременно отговорни пред народа!

Проф. д-р Кръстьо ТУЛЕШКОВ
член на Националния съвет
за защита на природата